

Ahmet TAŞAĞIL
“Kök Tengri’nin Çocukları (Avrasya Bozkırlarında İslam Öncesi Türk Tarihi)”
 Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2013. ISBN: 978-605-5261-65-8

Yaşar ŞİMŞEK*



İslamiyet öncesi Türk tarihi, İskit/Sakalardan onuncu yüzyıl başlarına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Türklerin tarih sahnesine çıkışı kimi tarihçiler tarafından Afanas’yevo kültürünün oluştuğu M.Ö. 2500’lü yıllara dek götürülse de bunu Sümer-Türk ilgisinden hareketle daha da geriye götürmek mümkündür. Yazılı kaynakların az olması sebebiyle Türklerin İslamiyet’ten önceki durumları hakkında yeterli bilgiye sahip değildik, fakat yirminci yüzyılın başından itibaren Türklere ait ilk yazılı kaynakların bulunması, yabancı kaynakların incelenerek Türkçeye çevrilmesi Türklük Bilgisi araştırmaları için bir dönüm noktası olmuş, karanlık tarihimizin arkasında yatan muazzam medeniyet ışığı aralanmıştır.

Türk tarihi üzerine ciddi bir külliyat olmasına rağmen araştırmacıların Türk tarihini aydınlatan belgelerle doğrudan temas etmiş olmaması, belgeleri ancak çeviriye ya da çevirinin çevirisine bakarak yorumlaması tarihimizin aydınlatılmasında eksik noktaların oluşmasına sebebiyet vermişti. Son dönemlerde Türk araştırmacıların konuya el atıp milli bir şuurla Türklük Bilgisi araştırmaları için ehemmiyet teşkil eden sinolojiye yönelmeleri bizim Çin kaynakları ile doğrudan temasımızı sağlamış, Türklerin yazılı kaynaklarının henüz bulunamadığı dönemlerin aydınlatılmasında kilit görev üstlenmiştir. İşte bu noktadan bakıldığında Ahmet Taşağıl, *Kök Tengri’nin Çocukları*’nı İslamiyet öncesi Türklerin tarihini bilmek isteyenler için Çin yazılı kaynaklarındaki Türkler ile ilgili bilgileri düşünce dünyasının süzgecinden geçirdikten sonra okuyucunun dikkatine sunuyor.

Türkler... Esir düştüler, savaştılar, barıştılar... Uzak Asya’dan Akdeniz’e kadar uçsuz bucaksız bir coğrafyaya yayıldılar. Devletler kurdular, devletler yıktılar. Çin’e aman verdiler. Birçok farklı isimle anıldılar, farklı dinlere inandılar. Çok büyük bir medeniyet

* Kırıkkale Üniversitesi, FEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Araş. Gör. ysimsek55@gmail.com

yaratdılar. Başka medeniyetlerin yükselmesine katkıda bulundular. Hepsi de masmavi Gök-yüzünün (Gök Tanrı'nın) altında buluştular.

Kitabın arka kapağından aldığımız bu cümleler kitabın adının nereden geldiğini açıklar nitelikte. *Kök Tengri'nin Çocukları*, Türkler hakkında ilk bilgileri aldığımız Çin kaynakları bizzat elinden geçmiş Ahmet Taşağıl tarafından hazırlanmış, tüm Türklük Bilgisi çalışmaları yürüten Türkologların İslam öncesi Türk tarihi için kaynak kitap olarak kullanabilecekleri yeni bir kitap.

Türklük bilgisi çalışmalarının başladığı ilk zamanlardan bu güne Türkler ve Türkçe üzerine onlarca çalışma yapılmış, bu çalışmalarda zaman zaman Türk'ün diline konuşulduğu coğrafya ve tarihiyle bütüncül bakılamamıştır. Şüphe götürmez bir gerçektir ki milletlerin dili, onların hüküm sürdüğü sınırlardan ve tarihten ayrı düşünülemez. Yazar, bu sebeple olsa gerekir kitabının ilk başlığını *İslam Öncesi Türk Tarihini Bütünlük İçinde Anlama Problemleri* olarak açmıştır. Bu başlıktan hemen sonra gelen *Eski Türk Tarihinin Zaman ve Mekanda Yeri*'nde ilk alt başlık *Türklerin Eski Tarihlerinin Coğrafyasını Anlamaktır*. Bu başlıktan sonra *Türk Adının Ortaya Çıkışı* adlı alt bölüme kadar yazar Orta Asya coğrafyası üzerine bilgiler vermektedir. Türk'ün kimliğinin, dilinin, mitosunun vs. oluşumunda bu coğrafyanın önemiyetini anlamak Türk tarihini anlamak işinin başlangıcı kabul edilebilir. Aynı bölümün bir alt başlığında yazar *İlk Türk Yurdu Neresidir?* Sorusunun cevabını aramaktadır. Bu soru üzerine Türkologlar tarafından uzun tartışmalar yapılmışsa da yazar, arkeolojik çalışmalardan hareketle, Afanas'yev kültürünün oluştuğu Minusinsk bölgesini (MÖ 2500-1700) Türklerin ana yurdu kabul etmektedir.

Kitabın üçüncü bölümünü *Hunların Dünyası/Bozkırda İlk Devlet Modeli* oluşturmaktadır. Arkeolojik izlerin açıklanmasıyla başlanan bu bölümde yazar Saka/İsketlere değindikten sonra Orta Asya'da kurulan ilk Türk imparatorluğu olan Hun Devleti ve Hunlar hakkında kaynaklardan çıkarılabilen bilgileri harmanlayarak alt başlıklar halinde okuyucunun dikkatine sunmaktadır.

Kitabın altıncı bölümüne kadar Hunlar ve Hunların zamanında Orta Asya üzerinde durulduktan sonra sıra Türk dilinin ilk yazılı belgelerini veren devlete, (Gök)Türk devletine gelir. *Göktürkler I-II-III* adlı kitabıyla uzmanlığını taçlandıran yazarımız bu bölümde Gök(Türk) tarihinin önemli olaylarını kronolojik olarak verdikten sonra devlet sistemlerini Hunlara nazaran daha iyi bildiğimiz (Gök)Türk devlet sistemine ayrı bir bölüm ayırmayı da ihmal etmemiştir. Daha sonra sırasıyla Uygurlar, Kırgızlar, Kimekler, Türgişler, Oğuzlar ve Karluklar bölümleri gelmektedir. Bu bölümlerin Gök(Türk) ve Hunlara ayrılan bölümlere nazaran daha kısa olması dikkat çekmektedir. Kitabın son bölümü Doğu Avrupadaki Türk boylarına ayrılmıştır. Bu bölümde Avrupa Hunları, Avarlar, Sabarlar, Hazarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar ve Kuman/Kıpçaklar üzerine yaşadıkları coğrafya, diğer milletlerle ilişkileri, din durumları gibi temel bilgiler yer almaktadır. Yazar, kitabın sonuna iki de ek bölüm yerleştirmiştir. Birinci bölüm *Kronoloji*, ikinci bölüm ise *Büyük Devletlere Göre Geniş Bozkırların Ana Boy Gruplarıdır*.

Bu kitabın *Kök Tengri'nin* altında buluşan bütün Türklük âlemine hayırlı olması dileğiyle...